

LADISLAV STEHLÍK
ZEMĚ
ZAMYŠLENÁ

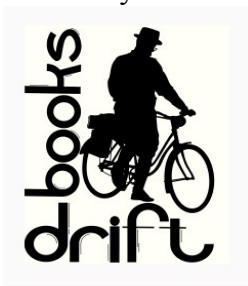
driftbooks

Ladislav Stehlik

ZEMĚ ZAMYŠLENÁ

1

Volary 2015

Vydalo
Nakladatelství Petr Čmerda – DriftBooks

jako e-knihu č. 13

rok vydání 2015

Sedmé vydání

(pouze v elektronické verzi)

odpovědný redaktor: Petr Čmerda

ilustrace: © Ladislav Stehlík

© Ladislav Stehlík - dědicové c/o DILIA, 2015

ISBN 978-80-87741-35-1 (ePub)

ISBN 978-80-87741-36-8 (MobiBook)

ZEMĚ ZAMYŠLENÁ
(DÍL PRVNÍ)

PASTVY

Klíč k bráně tohoto vyprávění se dosud neporušený leskne v průzračné studánce hodně raného dětství, někde pod ohmatanými listy starého Alšova slabikáře, po nichž bloudily umouněné klukovské prsty za udivenýma očima jako po tajemné mapě, a tenkrát ani zdaleka netušily, že je to vlastně první vzrušující výprava do světa poezie. Pokusím se nahlédnout za clonu minulého času a nahmatati tam citlivě nesmělý tep, kterým se ohlásila první vlna vzrušení z tištěného slova.

Na dně babiččiny almary, z které vanula teskná vůně heřmánku a levandulí, někde vespod pod růžencem, modlitbami a hranicí pečlivě vyžehleného prádla, ležely také dvě staré knížky. Jedna v modravých deskách, druhá tištěná švabachem. Jak zapomenout na plachý, vybledlý zrak stařenčin pod zamlženými skly brejlí, rozjímavě a zbožně vhroužený za nedělních odpůldní do těch zažloutlých stránek. Výklad evangelií a Jeskyně starého otce Blažeje se jmenovaly ony dva svazečky, které se stěhovaly z tolika zapadlých hájoven lnářského panství, až posléze spočinuly v malém domečku na nádvoří bělčické školy, aby tam pokoušely zvědavost vnukovu. K nim patřily i dva barvotisky, představující mistra Jana Husa s kalichem a Jana Žižku z Trocnova s pozadím hořícího hradu, i kříž ohromných rozměrů, jehož Kristovo tělo prý kdysi na pastvě vyřezal ze dřeva kudlou jeden starý bělčický pasák. Tuto rodinnou památku zdědil babiččin jediný syn, můj zábořský kmotr. Veliký mosazný helikon a kuffříček plný not byl zase láskou dědečkovou.

Chlapec uměl z paměti celé odstavce biblického čtení – a nebylo nad něj přísnějšího kritika, když pod kazatelnou domácího kostela sledoval se zatajeným dechem kněžská ústa, čekaje napjatě, kdy už prosloví něco z jeho naučeného říkání. Běda, slyšel-li je jinak. To, co se tehdy dělo v dětské duši, byl projev opravdové a nelíčené zbožnosti, která pak pokračovala doma v sednici před improvisovaným oltáříkem. První pouť na Svatou Horu byla velikým dobrodružstvím, namalované děje zázraků na stěnách ambitů prvním poučením výtvarným, tehdy ničím jiným nepředstížitelným. Ó sladká útěcho modliteb, víro naivní, kouzlo zraku oslněného – důvěro bez výhrad! Moci se stulit zase do tvého klína a nevědět o ničem, o ničem jiném...

V otcově knihovně, dosti rozsáhlé na poměry venkovského chalupníčka a řemeslníčka, stály celé řady knih – ale ty kluk četl až mnohem, mnohem později. První vlastní knížka? – Byly to Jiráskovy Staré pověsti české, jejichž postavy zalidňovaly hloubavou tišinu klukovských postav a proměňovaly bodré sousedy a strejce v tajuplné zjevy dávných českých hrdinů a světců. Z příběhů té knížky vytvořil si pasáček zcela svůj vnitřní svět. Bělčická Višňovka s místem starého hradiště a trávou zarostlé náspy a valy byly nejvhodnějším, protože přirozeným dějištěm dětské básnivosti. Pod rozkvetlou třešní vztahovala tam své bělostné paže kněžna Libuše, tolik podobná slečně učitelce. Jen kvůli ní strpěl školáček na krku naškrobený krejzlík, kvůli ní se každého rána přepečlivě myl a česal, jen aby si získal její pochvaly. Dostal od ní za své dějepisné vědomosti pohlednici s vyobrazením smrti svatého Václava a nemohlo být nad ni vyznamenání honosnějšího. Po posvěcení jí přinesl do školy plný uzlík koláčů, nic nedbaje závistivého posměchu nejmilejších kamarádů. Bylo to cudné a rozhořelé vyznání první lásky, o které, po pravdě řečeno, nikdo zrovna ani moc nestál. Bože, jak široké a složité je království dítěte...

Náhodný orač nebyl nikdo jiný než sám vojvoda Přemysl za dvěma strakatými voly, přijímající u pluhu knížecí poselství. Za přivřenými řasami zoufale lomily rukama umírající dívky pod spáleným Děvínem a v hlubinách rybníka Hrádku svítila zlatá kolébka Libušina. Ne, ta pradena na hrázi není moje maminka - ba ne, říkejte, co chcete – to je přece Libuše se sborem svých dívek... Hle, už třesly meče a štíty a ze skály nad hladinou vyjíždí svatý Václav v slunečné zbroji na bílém koni... U Modrouc ječmene leží v plenkách král Ječmínek a

nad ním se sklání jeho přesmutná máť, prchající před pánovým hněvem z chropyňského zámku...

Stačilo od ohniště zavolati do lesa a s ozvěnou příběhla víla, táž víla, která Janošíkovi podala zázračný opasek nad květem planých růží.

Později viděl chlapec mnohou sličnost dívčí i ženskou, ale čím to je, že žádná už nebyla nikdy tak krásná jako paní učitelka a žádná se nevyrovnala těm na obrázcích Věnceslava Černého ve Starých pověstech českých.

Do světa snivého pasáčka zasahovaly i rušivé rozpory snu a života. Byly to první zprávy z bojišť o padlých sousedech, byly to i urputné stíny cizích vojáků, sumující ve staveních po ukrytém obilí. Od nádraží se denně k městečku ploužily vyhublé, bledé postavy hornických matek z Příbramska a u pasteveckého ohniště usedal strach z rekvisic, před nimiž se doma vymýšlely nové a nové skrýše. Už si nenosil na pastvu namazané krajíce; vystřídal je suché bramborové placky, často připálené – a tuto změnu cítil jako křivdu do nebe volající. Ještě dnes vidí lačný zrak cizího kluka, s nímž se rozdělil bratrsky i o tu placku, před tím nenáviděnou. Tehdy po prvé pochopil první písmenka z abecedy sociální problematiky, ovšem jen instinktem, ale pro celý život.

Tu i dědeček Panýrkouc, vysloužilý voják z taliánské vojny a pasáčkův nejdůvěrnější kamarád, vypravěč i posluchač, častěji nevrle odpovídal na zvědavé otázky, jakmile začala řeč o bídných časech.

A dědeček Panýrkouc nebyl jen tak někdo. Kdo by usuzoval o jeho hodnotě jen z neholeného bílého strniště a podšíváných punčoch v dřevácích, panečku, ten by se hodně zmýlil. Dědeček Panýrkouc byl pro kluka autoritou ve všech věcech

naprosto nepochybnou a rozhodující. Býval sice jen panským ovčákem – ale neodešel od svých ovcí kdysi sám Giotto? Toto přirovnání nekulhá – i když je vzato až z italské země. Když totiž dědeček v opuštěné hlídačské boudě, sedě na slámě, vyprávěl o holubech na benátském náměstí svatého Marka nebo o mořské bouři, připadal dětskému posluchači jako Bruncvík, s přídě korábu vyhlížející ostrov plný tajemných obyvatel. Patřilo k pasácké služebnosti zahnat "ze škody" dědečkovy zatoulané krávy, doskočiti ke studánce namočit tvrdý chléb, jež jinak nezmohla dědečkova kolozubá ústa. Nikdo jiný neuměl lépe opéci nad ohníčkem ulovenou bělici, uplésti ze sítin čepici nebo košíček, vyhnati z díry sysla a vyhledati v houští smrček s kořenem jako stvořeným pro rukojeť pasácké hole. Opálená do černa byla žezlem pasáckého důstojenství a nezbytně k ní patřila i kudla z kocelovické pouti. S čím se však nemohl s dědečkem vyrovnati nikdo v celých Bělčicích, byla jeho italština. Uno, due, tre, quattro, cinque – bože, kde jsou dnes ty notýsky, popsané taliánskými slovíčky – Buena sera - avanti! avanti! – toť snad vše, co zbylo po letech v řídkém sítě paměti z tehdejšího slovníku. Ani tehdy toho nebylo mnoho, ale stačilo to, aby se kluk jakž takž dorozuměl s válečnými vystěhovalci z Tyrol, kteří bydleli v chudobinci a pracovali na panských polích. Podivné sladké písně italských zajatců, splývající za teplých večerů s chorálem žab, znějí dodnes v sluchu podivným vábením.

Pravda, dědeček dovedl spíš kasírovat dobytek než klásti vedle sebe písmenka - a kromě modlitebních knížek v životě toho mnoho nepřečetl, ale nikdo už po něm nedovede vyprávěti s takovou jadrností a tak citlivě hmatnouti pod kořeny věcí.

Kozina, Žižka a Janošík - to byla jména vyslovovaná s pýchou a nadějí, když někomu odvezli ukryté obilí nebo vyvedli krávu z chléva. Zvláště Žižka oživoval v rozhovorech se starým vojákem. Na stráni pastviště byl veliký obdélný kámen s vytlačenou podobou ležícího lidského těla a věrojatně jsme věřili pověsti, že na něm ležel při dobývání bělčické tvrze sám trocnovský vladyka. Malé pasáčkovo tělíčko na něm vypadalo jako hrášek v lusku – tím mocnější však byla představa o síle a mohutnosti milovaného válečníka. V dobráckých modrých očích hořival spravedlivý hněv nad lidskou zlobou – který zazníval jako temný zvuk bubnů v pádném dovětku: „Však na pány taky jednou dojde.“ Už odešel dávno k věčné armádě můj starý válečník z tohoto bídného světa, který ho nakonec už jenom dopaloval – já ale věřím dodnes, že za nebeskou branou ho přivítal sám pan maršál Radecký, tolikrát s pýchou vzpomínaný, a vlastnoručně mu zavěsil na hrdinská prsa zlatou „medálii“. On, Jan Panýrek, pěšák jedenáctého regimentu, si této pocty věru zasloužil za všechna ta nekrvává vítězství na bělčických pastvách. Marně jsem, dědečku, nedávno hledal Váš hrob, abych Vám řekl, že náš kámen s otiskem Žižkova těla kdosi zlý proměnil v praobyčejné kuny k plotu, ale nenalezl jsem jej. Krása vzpomínky však trvá i za hrob.

Když s věže zavolalo klekání, krajina temněla soumrakem od třemšínské strany a zlatá tvář rybníka Zlatohlavu mizela v šedém závoji. Tu oživovaly stíny stromů a dýchaly svými pohanskými kouzly. To nebylo mračno, které hrozivě rostlo do obludných podob a rozměrů – to byl sám Perun, vládce hromu a blesku. Z trávy chladila rosa a bosé nohy se měkce bořily do teplé podušky vyhřátého prachu, když v průhonu nad temnou

vlnou praskajícího žita vyhlédla za kravím hřbetem ponurá, přísná tvář staré vědmy. Byla z lučanské krajiny, ze Strabova dvorce. Pocit bezděčného strachu z věcí neznámých a tajemných přešel studenou rukou po horkém čele, táž úzkostná bezbrannost třásla se v duši, jako když jsme po prvé zabloudili v lese nebo viděli sinavou, nepohnutou tvář mrtvého. Ještě doma se bál poděšený pasáček podívat do čtverhranu okna, aby tam nezahlédl uhrančivý zrak a měsíc zastřený havraním křídlem, z kterého potichu kapala krev. Vždyť i nevinné květináče nebyly ničím jiným než připravenou popelnicí.

Odpusťte lyrikovi jeho dojetí. Je jím vinna vzpomínka na první knížku. Sladký ševel jejích listů mu věčně bude připomínat vábení pasteveckých let - rajskou podobu světa navždycky ztraceného (...)

HLASY DOMOVA

Brázd hnědí hloubavou a třeslic tichým váním ten kraj se obléká... Jsme na prahu jihočeské krajiny za zářijového podvečera. Z tušených úžlabin, vod a oranic stoupá do mlhy nahořklá, mráкотná vůně puškvorce a vadnoucích bramborových natí, do níž je přimíšena tesknota dýmu z pasáčkova ohníčku, který řěaví, dohasínaje na mezi pod šípkovým keřem, Z tmícího se soumraku vystupuje z brázd alšovská silueta božích muk a za ní prosvítává nepohnutý, upřený zrak hladin. Ještě naposledy zaplakala v lukách

opozděná čejka a z houstnoucího stínu ozvalo se teskně klekání, jehož tiché kroky jsou tlumeny závanem rákosí a sosnových selských lesíků. Šero voní zemí a rybinou, je čas rybolovů. Jen tu a tam po rozjezděných cestách sunou se těžce vozy – a pak už nic a nikdo neporušuje ticho, zahleděné teď samo do sebe. Všechno je zastřeno lehkou clonou mrákot a kolébavou hudbou vln – a lidský hlas, náhle vyslovený, připadá v této chvíli jako rouhání.

Ať mluví sama krajina svým nejniternějším hlasem, ať sám duch země promlouvá z otevřených brázd! Citlivému sluchu bude srozumitelný i plachý ostych osiky i listnatý baryton dubů, zaťatých hluboko do kamenných hrází. Vzduchovaly a vzdorují podnes „červům, sekyře i času“.

Tot' Blatensko a Lnářsko, kraj přetichých pěšin, zapadlých hájoven, mlýnů i staré rybářské tradice, kraj schoulený pod hradbu Brd a otevřený k šumavským horám.

Jaro této krajiny je cudně a výsostně vysloveno gotickou Madonou, k jejímuž trůnu chvátají všechny louky s náručím kvítí, a pro její děťátko pletou děti na pastvách košíčky ze sítin. Jí patří rosná krása kvetoucích jabloní a kvetoucích trnek, jí mnohohlasé pípání racků, oranice hnědé podzimy i stříbrná rána senosečí.

V lnářském klášteře je její sídlo; v tom klášteře, tolik vzpomínaném Otokarem Březinou i Juliem Zeyerem, který zde v prosté cele si přál spočinouti po své chimérické pouti. František Bílek vyřezal pro tuto svatyni tvář Ukřižovaného. Četl jsem v klášterní knihovně mnoho jeho dopisů, v nichž se svěruje ze svého života niterného fráteru Jozífkovi, duši prosté a čisté, jejíž horoucnost je ztájena v neumělých, ale vroucných

obrázcích světců a světic, rozsetých v tolika kapličkách a staveních mého kraje. Zdejší včelí roj připomínal Mistrovi v jeho chýnovské zahradě mnohé z chvil prožitých zde v rozjímavém soustředění. Málokdo ví, že mladý klášterní kuchtík a pozdější tvůrce novodobého českého sochařství Václav Levý vypravil se odtud na pouť za uměním. Na počátku osmnáctého věku byl zde hostem u otců augustiniánů sám Petr Brandl a namaloval pro klášterní chrám obraz Nejsvětější Trojice, který je jeho dílem nejrozměrnějším. I podružskému synkovi byl zde kmotrem, nechal se však zastoupiti svým učedníkem Františkem. Bydlil sice v zámku, ale pan převor měl jistě mnohá trápení s touto neposednou kumštýřskou krví. Podobné příběhy se totiž do klášterních análů nezapisují.

Překvapila mne busta Alšovy hlavy v místnosti klášterní hovorny – opravdu překvapila, ne bez dojetí.

Nevím, byl-li zdejším hostem také Jaroslav Vrchlický, pobývající v nedalekém oseleckém zámku u svého překladatele barona Viktora Boss-Waldecka, kde před ním byli hosty Mánesové a kam později zajíždíval básník J. V. Sládek i členové Českého kvarteta. Tento samotářský, podivínský šlechtic byl v přátelských stycích s převorem řádu páterem Aloisem Majerem a odevzdal mu několik opisů přeložených básní knížete české poesie. Ostatně jsem jist, že Vrchlický se jistě víckrát zadíval s vrchu Svaté Markéty na tento líbezný kraj. Mosaika Viktora Foerstra umístěná na průčelí kostelní zdi upozorňuje na další kulturní styky se zdejším konventem. I básník Jakub Deml chtěl zde nalézt domov, ale snad vrtkavost, snad jiné příčiny zmařily tento plán. Rozloučil jsem se s barokní kamennou Madonou na rajském dvoře, vonícím

heřmánkem i pelyňkem, a pod odkvétající lipou sešel schodištěm k zámku.

Před zámkem, ozdobeným reliéfem mohutného klíče, podle něhož býval nazýván Schlüsselburg, střeží na terasách krásu několik půvabných rokokových grácií i alegorií, a pranic nevědí o krutém potrestání rebelů za selské vzpoury, jejíž nejdramatičtější výjev se udál právě na mostě před zámeckým vchodem. Lažánecký sedlák Halaburda vedl vzbouřence, a jak byli potrestáni, zaznamenal klášterní letopisec výmluvnou zkratkou: „Jaké bylo lze tu vidět tyranství! Jakou spatřiti ukrutnost! Nejenom slov, ale ran bolestí ztrýznili všechny.“

Mlčí sochy svatých patronů českých pod větvemi kaštanů, sluneční hodiny měří svým stínem dění jiného času a na podřimujícím nádvoří v zeleni loubince i Neptun s trojzubcem stojí nepohnutě. Jen pták, nevím už který, se žene v bezoblačném modru za poděšeným běláskem. Zahleděn na kasejovickou stranu, vzpomínáš zápisů tamní smolné knihy. Čeho by ses v nich asi ještě dočetl...

„Strhané struny zvuk“ mě ovanul máchovskou tesknicí z veršů bratří Adamců, jejichž kolébka stála v prosté světničce zdejšího mistra krejčovského. V jedné z mnoha obměn se opakuje v jejich životě osud tolika českých studentů, jimž proletářská léta kondic a odříkání napsala předčasně úmrtní list.

A kolem dokola voda, voda, modro a jas, a slunce v listí, a konipásek s třepetavým ocáskem na kmeni padlé vrby.

Barevná pohádka letní (...)

V blatenských ulicích už svítí žárovky a jen v obrysu zahledám na jedné zahradě pověstný Čertův kámen, jako by i tato pouť ještě do usínání šeptla tuchou zkazek a pověstí.

Jda od Blatné k Buzicům kolem rybníků Topiče a Řitovízu, vzpomínal jsem na krajináře Jaroslava Panušku, který touto cestou putoval několikrát. Blatenský hotel Beránek, z jehož oken bylo možno obdivit gotiku kostela i věže, poskytoval mu ložumenty, a malíř se hned po ránu vypravoval na pouť za svými motivy. Nikdy se neopomněl zastavit na místě staré šibenice, na němž byly tehdy ještě patrné zbytky základů. Tehdejší své krajiny si zalidňoval přízraky a strašidly; nedivme se proto, že právě toto místo ho přitahovalo svou atmosférou,

jako stvořenou pro jeho strašidelnickou fantasii. Nevím, nakolik znal historii tohoto popravišního místa. Na sklonku šestnáctého století byli na této blatenské Spravedlnosti potrestáni hrdelním právem šamoničtí sedláci, kteří v noci zavraždili na loži svého pána Ludvíka Loreckého ze Lkouše i s jeho dvěma syny. Jednal s poddanými nelidsky a vzal od nich stejně nelidskou odplatu. Ubozí robotníci byli dohnáni k zoufalému činu jeho zpupností a krutostí. Rozpakuji se líčit, jak bylo s pachateli naloženo. Šafářku Voršilu dřeli biřící na hřbetě „dělajíce jí šnity po knechtsku“ a rychtáře Dulíka měl „v práci“ táborský kat Jíra, jenž „maje kropáč, omácel jej ve vroucí smole, tím ho kropil a potíral, a když se to zpřeštilo, tedy to s něho strouhákem k tomu přistrojeným strouhal a to trápení trvalo v půl hodině“. Jaroslav Vrchlický i Adolf Heyduk vyjádřili slovem básnickým své sympatie k nelidsky mučeným obětem.

Kontribuční sýpka a empirový panský dvůr, jež založil na začátku minulého století šlechtic ekonom Václav Hildprandt jako doklad svého hospodaření, jsou jen zastávkou na cestě k buzickému hradu, později přeměněnému ve špejchar. Čtyřhrannou kamennou věž obtéká s jedné strany Lomnice plná plavínů a stulíků, s druhé strany ji oddělují od přístupnějšího terénu příkopy a valy zarostlé smrčím a olšemi. Na travnatých sejpech se pasou krávy, břehy obsadili rybáři, trpělivě čekající, až nějaký okoun zacuká splavkem jejich udice.

Kamenné, šedé zdivo nad proudící říčkou nejednou zlávalo Jaroslava Panušku k namalování několika rozměrných pláten, Alois Moravec je s Josefem Hodkem kreslil od sejpů a

neopomněl je oživit mladou pasačkou, zatím co Ludvík Kuba se spokojil kresebným záznamem pro svou vzpomínkovou knížku březnickou.

Mineme poschodovou školu na kraji vsi, v jejíž zahradě se uplatňuje štěpařský um pana řídícího, a na delší chvílku se zastavíme na rovné prostranně návsi, kde kolem kapličky s barokní cibulíčkou je soustředěno několik selských architektur pozdního baroka a empíru. Na stavení u Vohryzků mají i sluneční hodiny. U Samcova mlýna šumí jez, na drahách kolem vody se běhají hejna hus a pod starým mostem s kapličkou svatého Jana pospíchá Lomnice k Novému mlýnu vahlovickému, k Mírči a Miroticům. Slunce rozsvítilo bílé štítý chalup, voda voní puškvorcem a tráva rosou, u vody se pasou krávy, zatím co sedící husopaska plete na zídce mostu punčochy. Tento idylický obrázek viděl malíř Lev Šimák, když se sem jednou zatoulal z Mirotic, a namaloval si tu akvarelem nejen ves, ale i most s kapličkou a běžící vodu.

Nevím, kolikrát jsem šel z Vahlovic k Buzicům ranní rosou v lukách kolem rybníků Vilímce a Krejčího, kdy v stříbřitém oparu voněla kvetoucí žita, lidé později rozhazovali seno z kup a v kolejíh polních cest se třpytila voda. Vždycky to bylo trochu jiné: tichost, barvy i vůně, neopakovatelné jinde. Krásná krajina, typicky česká!

Kdykoliv jsem šel do Škvořetic, vždycky mě proháněl déšť, po každé jsem viděl orače oorávat kvetoucí brambory a před vsí v rybníce se koupaly děti. Jen jednou bylo slunečno, proto jsem odbočil z polní cesty k zalesněnému vrchu Křesovci, abych viděl sličný barok kostela Proměnění Páně, který dala roku 1763 zbudovat hraběnka Serenyová, a nebyl jsem

zklamán. Překrásnou polohu vybrala zakladatelka pro tuto svatyni; přehlédneme odtud značnou část kraje. Architektura sama je projevem vytríbeného umění, patrně z okruhu dílny Dientzenhoferovy, ale domnělý Brandlův oltářní obraz jsem neviděl. Staré lípy, zbytky nějakých valů a lesní tišina jenom podtrhují poetičnost tohoto místa.

Škvořetice byly známy svou léčivou studánkou a poutěmi. Chodívala na ně i Alšova maminka s chlapci a kupovala si tu písničky, z nichž vznikl její špalíček. Poněkud rozhozená ves si uchovala několik starých stavení, která se zálibou maloval Viktor Stretti, když býval hostem ve zdejším zámečku. Dnes je tu železniční škola a v parku, poněkud zpustlém, slyšíme hochy, hrající odbíjenou. Bývala zde tvrz pánů Kalenických z Kalenic a později Doudlebských z Doudleb, dávno už přestavěná. Ve staré škole si zřídil ateliér malíř Karel Hildprandt, jehož krajinářská práce se soustředila k zdejšímu okolí.

Cihelna, ovčín a panský dvůr jsou vzpomínkou na staré hospodaření, boží muka na lidovou zbožnost, ale my nastoupíme další pout' strmými zátočinami stále do kopce až k Sedlici.

Slýchával jsem v kraji starou prűpovídku, že ani kráva koupená na jarmarku v Sedlici není dobrá. Zdá se mi, že se tu lidová moudrost přece jen poněkud přehlédla i přeslechla. Nevím, která zkušenost přisoudila Sedlickým tento rys lidí neužilých, ale dnešním poměrům už dávno neodpovídá.

Je to docela útulné městečko, rozložené na výšine po obou stranách písecké silnice, jemuž dominuje sličný barok kostela svatého Jakuba z poloviny osmnáctého věku, přestavěný z

původní gotické stavby zdejší rodákem Václavem Jermářem, žákem Dientzenhoferovým, který projevil v nové architektuře citlivý smysl pro její siluetu i členění hmot. Část věžního zdiva patří ještě gotice 14. století, ale náhrobky pánů z Kalenic, vytesané z červeného mramoru, s erbovím obráceným k zemi jako připomínka, že rod vymřel po meči i přeslici, jsou už ze století patnáctého a šestnáctého. Křížovou cestu namaloval Václav Šebele, rodák z Mírče a asistent na písecké reálce u Adolfa Heyduka. Nejdůležitější výtvarnou památkou je pozdně gotická socha Madony, umístěná v hřbitovní kapli. Městečko si uchovalo z blahobytnějších dob několik barokních štítů a nedaleko kostela empírový dům, zavrcholený ležící lvicí a vázami.

Po rytířských rodech Kaplířů ze Sulevic, Malovců z Pacova a Řepických ze Sodoměře dostala se Sedlice v držení panského rodu Šternberků, kteří nazvali sedlické zboží „zlatou kvočnou“; jistě právem, neboť z její kukaně se vylíhlo mnohé a mnohé další bohatstvo. Erboví hvězdy na portálku renesančního zámečku, v sedmnáctém století přestavěného z původní tvrze, a sgrafita na „velké hospodě“ nám připomenou jejich jména. Hraběnka Černínová z Chudenic zavedla zde již v osmnáctém století domácí paličkování krajek, jehož výtvary representovaly jemnou českou práci i na výstavách v zámoří. Téměř dvě století patřila Sedlice Lobkovicům. Zůstala po nich jediná památka: ohrazená obora s vysokou zvěří, ale o té si povíme později.

Skromná krása městečka je převážena přírodní líbezností jeho okolí. Zpod lípy u lesa Kamenice obhlédneme celý širý obzor šumavských pásem, vlnu za vlnou, od Prenetu za

Javorník, od Libína k Riesenschlossu u Kašperských Hor, Klet' i Helfenburk. Za dnů vyjasněných zahlédneme i Kohoutí hory u Trhových Svinů s hraničním pásmem hor Novohradských. Na straně opačné se prostírá rezná a blankytná krása blatenské kotliny a za ní indigové lesy Brd od Třemšína až k Toku.

Pod nebem cvrčků se klikatí polní cesty, do jejichž prachu kladou jabloně jemný stín svých prosvítavých korun, zabelají se čela krav, zadrnčí vůz a mezi šelestivými toteny luk se ztrácejí travnaté pěšinky plné rosy a ticha. K Velkému rybníku rojickému se svažují rezné obdélníky zvlněných žitnišť, z nichž voní svlačec a čiříkají koroptve, na medulkách jetelů bručí čmeláci, jitro je rozezpíváno skřivany a v bramborových brázdách trhají ženy lebedu. Za proužky sosnových lesíků se stříbrí rozlehlá hláď Milavy, nepohnutě ční zakřivené větvoří dubů na hrázi rybníka Velkoborského a vzadu, za Strakonice, v pobledlé modři strmí Boubín, do jehož měňavého zbarvení vložil Jan Pravoslav Koubek povětrnostní zkušenost celých generací, osloviv jej v jedné své básni „barometer našich rolníků“. Nemusí být člověk zrovna rodákem sedlickým, aby pochopil tuto krajinu jako domov milostiplný.

Míjím hladinu Střevíčku, v jejímž hlubokém modru rozvírá lyska stříbrný vějíř vln a v lehounkém dýmu nad samotou Punčoškou letí holubi, ztrácejíce se za jeho rozplývavým sloupem. Pod kůrkovou střechou bývalého mlýna Kabelíku tušíme nápověd renesančního sgraffita a na štítové zdi zašlý rumělkou psaný nápis, jehož význam říká „Cokoliv konáš, konej dobře a myslí na konec!“ (...)

DO ŠUMAVSKÉHO PODLESÍ

*Svatý Vojtěch na vršíčku.
Svatá Máří v dolině,
počkej na mne, má panenko,
až já půjdu z Volyně.*

*Počkám na tě, můj Pepíčku,
v Nišovicích na mostě,
snad nám zatím rozmarýna
k naší svatbě doroste.*

*Od Volyně do Malenic,
od Malenic do Zálesí,
až my budem svatbu strojit,
bude tančit celá ves...*

Strohý obrys Boubína vedl mne jižně od Strakonic po vlnách kopců drsnátou, málomluvnou krajinou směrem k Volyni. Dole pod olšemi přeskakovala voda hladké kamení, měnic se co chvíli ve vymrštný pstruží hřbet, a na žitných políčkách plál z prořídleho nízkého obilí chudoučký planý mák. Kopky sena už hnědly na zatopených lukách, přibývalo pahorků i pastvin, odkud se rozléhalo hlasné kejhání početných husích hejn. Až z Plzně si jezdí v podjarním čase ženy železničářů k Volyni pro housátka. Žluťoučká jako kanárci je přenášejí babičky v košících. Šátkem přikrytá, z kouzle na první travičku, a sotva se u plotů objeví první kopřivy, už je děti šubají pro malé štěbetalky. Několik učedníků předjelo mne na kolech; jistě spěchají do průmyslové školy volyňské, kde se učí truhláři i tesaři, jejíž výstavnou budovou se toto město právem chlubí.

Malý vláček udýchaně skanduje svou každodenní říkanku:
„Do Volyně, pomaloučku, do Volyně...“

*Lokálko kašlavá, vid', leze se to stěží,
z doliny ke městu, jež mezi vrchy leží,
vid', těžko leze se do kopců zelených,
které jsou kolébkou a město dříme v nich.*

Satirik Václav Lacina poškádřil touto žahavkou veršů několik svých volyňských vrstevníků – ale ani tentokrát neví jeho srdce o hněvu. Miluje tajně tuto krajinu a jako každý zamilovaný, i on se nerad přiznává k své lásce. Co se však škádřívá, rádo se má...

Údolím Volyňky se kolébával známý komediantský vůz krajináře Aloise Kalvody, z něhož tento malíř namaloval volyňské náměstí s renesanční radnicí, jejíž štítová zdobila Lhotova sgrafita, věžička ani její podloubí nejsou bez půvabu, stejně jako šplouchání kašny v dusném bezvětrí u chladivého stínu kvetoucích lip. I Ota Bubeníček, žák Mařákův, zajížděl do Volyně k profesoru vysokého učení technického Jindřichu Svobodovi a namaloval zde více obrazů. Rybníčná tichost jednoho volyňského motivu zlákala jiného mařákovce, Josefa Holuba z Kralup, aby ji barevně vyjádřil svým lyrickým pojetím. Barokní sousoší českých patronů pietně renovovali zdejší rodáci bratři Boháčové.

Jejich otec Maxmilián Boháč, rodák volyňský, vyučil se zmlada u píseckého malíře pokojů Mildeho právě v době, kdy byl jeho spoluučněm synek mlrotlkého písaře Mikoláš Aleš. Po vyučení se usadil ve svém rodišti, oženil se s místní cukrářskou dcerkou, ale tenkrát malíři v zimě nepracovali a do rodiny se vkrádala nouze. Tehdy mu poradil volyňský poštovník Prokop, aby koupil mechanické divadlo s cyklorámou, s laternou magikou a velkým stanem od Francouze Beniho. Divadlo však bylo v carském Rusku; peníze na radu poštovníka půjčila volyňská záložna a uvalila dluh na nedávno postavený rodinný dům. Malíř odjel do Ruska, divadlo koupil, později přijela za ním manželka, která nechala dva synky u babičky

cukrářky. Když se po dvou letech vrátila do Volyně, narodil se jí třetí syn. Manžel mezitím jezdil s „Balkánem“, jak se jeho podnik nazýval, po širé matičce Rusi, měl i svou vlastní kapelu a k přepravě potřeboval dvanáct for. Nepočítal však s tehdejšími nesjízdnými cestami přes močály, vyztuženými kulatinou, ani s drsnými mrazy a vysokými závějemi, které znemožnily každou dopravu. Když už došly peníze a nebylo na výplatu ani hudebníkům, ani ostatním zaměstnancům, vyčerpán a ochuzen odjel z Ruska. Ve Vídni zahodil revolver do Dunaje, prodal balíky čaje a za stržené peníze si koupil jízdenku do Budějovic. Odtud šel pěšky do Volyně. Když ruský notář prodal celé divadlo a odečetl výdaje za jeho uskladnění, poslal celý jeden zlatý bývalému majiteli do Volyně.

Ten se zase vrátil k řemeslu, vyučil mu i svého nejstaršího syna Maxmiliána, který po vyučení odjel za strýcem do Vídně. Tam se stal prvním dělníkem u dvorního malíře a po čase vykonal zkoušku na vídeňské Akademii výtvarných umění. O prázdninách šel dělat řemeslo, aby si vydělal peníze na studium a mohl na studiích podporovat i bratra Aloise, rovněž malíře. Maxmilián přešel později do Prahy k profesoru Hanuši Schwaigrovi a na pražské akademii vystudoval i nejmladší bratr Josef sochařskou školu. Usadili se v Praze a pracovali jako restaurátoři, pak si založili školu, na jejíž působení vzpomíná několik vynikajících malířů, kterým se na ní dostalo důkladného školení, než přešli na akademii. Třetí bratr Alois, šumavský Schwind, který své krajiny zalidňoval pohádkovými bytostmi, vyučoval dlouho jako profesor kreslení v Karlových Varech.

Zašel jsem do jejich rodného domu, kde z celé bratrské

trojice zůstal jen Josef. Autoportrét Maxmiliánův připomínal tvář Alšovu z mladých let, jeden akt na námět jara měl v sobě něco z Preislerových pláten, ale v zjednodušeném tvarosloví, poučeném na Matissovi. Jinak celý dům působil dojmem pinakotéky a glyptotéky, muzea a čarodějnické sluje plné knih, sbírek všeho druhu a zároveň sochařské dílny. Mezi tím dva vzácní Alšové, Škréta a dokonce jeden lept Rembrandtův, přivezený z některé zahraniční cesty.

„Volyňská trojice“ je známa všem milovníkům literatury. Václava Lacinu jsme vám už představili. Dr. A. M. Píšu jistě znáte z jeho významného díla kritického, esejistického i z jeho tvorby básnické – a Jaroslav Hůlka, nadějný prozatér z družiny wolkrovské, zemřel příliš mlád, než mohl rozvinout svůj slibný talent. Bylo by křivdou nevzpomenout i jiného významného rodáka volyňského, Dr. Josefa Kaizla, národohospodáře velmi zvučného jména.

Staré sídlo volyňské župy dělí se na vlastní město, Hradčany a Podolí. Po schodech vystoupíme k farnímu chrámu Všech svátých, vedle něhož stojí stará tvrz, přestavěná na špejchar a nyní městské muzeum. Zaujmu nás tu sbírky zkamenělin, které nashromáždil archeolog a geolog J. V. Želízko z výzkumů na Děkanském vrchu, u Zechovic i Sudslavic.

Čtrnácté století ustálilo půdorys města, rozloženého při staré obchodní cestě na levém břehu Volyňky, jehož přirozené hrazení tvořily těsně semknuté domy a brány, uzavírající náměstí v noční čas nebo v době válečného nebezpečí. Od středověku žilo v něm většinou zemědělské obyvatelstvo, které kromě zemědělství se zaměstnávalo chovem ovcí, pro nějž bylo v nejbližším okolí sdostatek rozlehlých pastvin.

Hojnost domácí vlny dala vznik soukenickým dílnám a ze všech cechů byl právě soukenický nejpočetnější řemeslnickou složkou města. Rodákům připomene domov i závan schnoucího třísla od Minibergrovy koželužny, tak charakteristický pro Volyň ze začátku století. Volyň byla nejprve zbožím královským, později se dostala pod vládu kněžské berly, kde se poddaným žilo nejlépe. Gotika dala městu farní chrám s křížovou klenbou presbyteria a později síťovou v lodi, renesance přidala sličné průčelí šlechtických domů, zdobených sgrafitovým rejsováním, z nichž zůstal do dnešní doby jen rathaus, nejtypičtější stavba volyňská. Několik portálů a stavba residence na jižní straně náměstí, toť vše, co zbylo ze staré krásy města po velikém požáru, který je postihl v minulém století. Z chrámového interiéru je nejzajímavější obraz hlavního oltáře Všech svatých, namalovaný vynikajícím malířem z okruhu Škrětova. Epitaf krejčího Pavla Dleska z roku 1581, zasazený do kostelní zdi, v svém rustikalizovaném tvaru ukazuje místní kamenickou práci, jíž nemůžeme upřít kus líbeznosti. Pod krucifixem klečí na jedné straně sám mistr se svými čtyřmi syny a proti němu manželka s pěti dcerami. Bývaly jistě početné řemeslnické rodiny volyňské, žijící zde v šestnáctém století (...)

TVÁŘ

Budete-li se déle toulat strakonickou krajinou, možná, že se vám podaří v polích u Čejetic potkat staršího pána, vždy černě oděného, nesoucího v jedné ruce deštník a v druhé malou plechovou lopatku. Honem zrychlí krok, jakmile z vašeho počínání vytuší nějakou turistickou zvědavost, nedůvěřivě se odvrátí a buďte jisti, vyhne se vám podruhé na sto honů. Plachost až podivínská, ale v tomto kraji už ses setkal s tolika podivnostmi, s tolika zvláštními lidmi, že už tě nemůže překvapit pranic. A přece tento nepřístupný chodec se zastaví s

nejprostším hospodářem nebo venkovskou maminkou a dovede s nimi důvěrně porozprávět o nejvšednějších věcech. A ti lidé ho milují – a hovoří o něm s netajenou vážností – zatím co snobský pole inteligentský tlach udělá nad ním kříž... Chápu, proč tímto druhem tak neúprosně pohrdá...

Nezískáš jeho přátelství na potkanou - a jen tak lehce. Každá výlučnost se brání nešetřnému doteku jako citlivka bolestným stažením květů a listů...

Měkký modrý zrak, až dětsky udivený, se široce rozevře k plachému úsměvu, jindy se zasune do sebe jako hlemýžď do své ulity a zase se zahledí kamsi daleko vpřed mimo člověčí hemžení. Oči, teple pohladivší tvou tvář, dovedou vsak obrátkou ztvrdnout na ocel a podívat se studeně a cize, že si ani nedoveš včas uvědomit své náhlé provinění.

Žije tu zcela samotářsky na konci vsi a jeho pracovna, která je zároveň i ložnicí, zapůsobí napoprvé dojmem nejbizarnějším. Překročíš práh, ale s prostředím místnosti, kde ses octl jako v začarovaném světě, si prostě nevíš rady. Je to poustevna, alchymistická dílna nebo skladiště podivínského sběratele? Maně hledáš ve strope díru jako u doktora Fausta, kudy sem čert přilétl s blanou podepsanou krví... V rohu klavír, na něm změt' papírů, střepů, rozsypané sádry – na okně zaprášená popelnice – úlomek pazourku, zápisníky a po celé místnosti bedny s lejstry, knihami, časopisy. I rozestlané lože je obloženo nepřístupnou barikádou z nejprapodivnějších předmětů, jen na stole je pořádek; stolní lampa, rozevřený zápisník... Usedneš na židli, s které hostitel narychlo přemístuje nějakou baňatou nádobu, pracně slepovanou (Bůh chraň, abys o ni nešetřně zavadil nebo ji dokonce rozbil!), a

zatím co se udiveně rozhlížíš, vaří ti na vařiči černou kávu. Nevidíš tu nijaké nádoby, ale naskakuje ti husí kůže při pomyslení, že bys ji snad mel vypít z některé této popelnice...

Očima přelétneš zaprášené desky Archeologických památek, jejichž tolik ročníků je tu nakupeno - zastavíš se u knihy s názvem La Tene jižních Čech, na jiné čteš nápis Jihozápadní Čechy v době římské... Jejich podivínský autor tu preskromně mlčí...

Diletantova záliba? Okresní záležitost? Fantastovo vyplnění šedivé venkovské prázdně? Ty knihy si vydal sám, jsou pěkně vytištěny a doprovozeny mnoha fotografiemi. Čteš: žádná fantasmagorie – ale přesná vědecká práce, bohatě fundovaná představou a zkušenostmi vlastními, věty přesně skloubené, logicky sřetězené, práce – práce, jaká má být. To je tedy Bedřich Dubský, archeolog, dobře známý svou prací v Praze i za hranicemi, jeho podivínství nechť tě nemate, ani lékaři nedovedou přesně stanovití mez, kde končí podivnost a kde začíná genialita...

Čím důvěrněji poznáváš tuto tvář jistě zvláštní, tím neskonaieji st jí začínáš vážit a vždycky od ní odcházíš podarován...

Žije skromně – ne, to ani zdaleka nevystihuje jeho způsob života. Ptáče by nebylo živo z těch drobtů, jichž si dopřává, i nejzatvrzelejší asketa by pohrdl podobnou stravou. Mnohdy jen cukrátko, ztvrdlý rohlík anebo kus chleba ho sytí i na celodenní pochůzce za výzkumy po celých jižních Čechách. Jen hadů se bojí a nazývá je „chřestýši“. – V náhodné hospůdce si večer vypije dvě tři sklenice piva – a dost. Tedy lakomec, skrbliík? Vůbec ne. Ze své skromné učitelské pense vydá větší část na

mzdu zjednaným dělníkům za pomoc při kopání, za odbornou literaturu, za knihy... Neviděl jsem člověka nenáročnějšího k věcem tohoto světa, člověka posedlého svou vidinou, posláním, prací - již obětoval vše, i osobní a rodinné štěstí. Postava hodná ztvárnění Balzacova.

Čte v minulosti kraje jako v otevřené knize, kde my jen matně tušíme, neznajíce ani abecedy.

Nějakým šestým smyslem uhádne v plochem terénu dávný hrob, suverénním hmatem vydlobne z písku skrytou popelnici, někdy jen střep, z jehož vlnovky si zkonstruuje celý svět představ, lakonicky utrousí dvě tři slova - „Chudý staroslovanský pohřeb“ – a ty už si domysli ostatní. Jindy vás zavede na pastviště; nic tam nevidíš než trsy světlíku, metlice a trochu kamenů, zarostlých trávou. Obejde si je, ohmatá, a teprve otvíráš oči: ty kameny mají totiž svou soustavu a pod nimi je propadlá mohyla. Otevře ji opatrnounce, citlivě proměří, vidíš, jak se zrovna mazlí s každým střípkem, s každou kůstkou, všechno si zapíše do černého zápisníku a nález, pečlivě zabalený a utříděný, si odnese domů. U Ražic zvedne z písku několik křemíků. Jsou to úlomky z pazourků, které tu zanechal pravěký výrobce nástrojů a zbraní, mající tady kdysi celou rozsáhlou dílnu. Z jednotlivých vrypů určí i původ i jednotlivé zbraně. Intuice básnická – psával za mlada hezké verše.

Za dobevskými humny prozkoumává několik kulturních vrstev a odpadových jam. Trochu zčernalé prsti, popelu, děr po ztrouchnivělých dřevěných kůlech – ale on už ti kreslí na kus novin přesnou konstrukci chaty zaniknuší požárem, bud založeným rukou lidskou nebo bleskem, nebo jinou pohromou.

– Snad její obyvatele přepadlí válečníci cizího kmene – (tolik náповědí) – ale než se dohádáš v svých domyslech – on doma bude vše prožívat přesně tak, jako by se to událo teď, před jeho očima.

Nezapomenutelná je pro mne večerní návštěva přešřovické pravěké osady a jejího pohřebiště. Stojíme na návrší. Přes prastarý brod dole šumí Otava, na jejíž nahé paži se leskne spona luny a z úvalu „jako nebožtíci vstávají mlhy“. Na nejvyšším pahorečku se tyčí vysokánská divizna. To je kultovní pahorek, na němž obyvatelé, snad keltského původu spalovali své mrtvé. Rosa uz kráčí metlicemi, slyšíš krok vracejících se stád a tam v nedohlednu kužele dýmu z dálky předou hebký len ticha. Stojíme mlčky, ani nedýchajíce. Tušená cesta se ztrácí v houstnoucím sedavém šeru. Po ní kráčely sem nahoru průvody pohřbů. Jak si vyvolati z měděnky bronzového turbanu postavu dávného druida a jak si představití celý ten pradávný obřad, jehož jedině svědectví střeží věčný slunovrat divizen? – Jsem jist, že náš přítel svým vidoucím a věduocím zrakem zří vše. V úlomku popelnice uplakanou tvář mateří i její ruce hnětoucí z hlíny nad vychladlým tělíčkem tuto žalnou schránu. Byl přímým účastníkem tolika, tolika pohřbů... Víím, že pod zbytkem jantarového hřebene mu při česání praskají jiskry z dlouhých ženských vlasů a z opalisujícího korálku nyně vyhlíží tajuplný dívčí zrak. Zašeptá jen „Femina“ - ale to bys musel slyšeti to slovo a jeho neopakovatelný přízvuk, něžně rytmovaný, v němž je ztajeno tolik cudnosti...

Nikdo by nevěřil, jak se dovede radovat z věcí. Když nás několikrátě povodil krajinami svých objevů, usmyslili si malíři Moravec s Ullrychem, že mu kolektivně namalují obraz.

Ullrych podmaloval večerní přešťovické návrší a Moravec do něho nakomponoval pravěký pohřební průvod. Nikdo z nás netušil, jakým mocným dojmem zapůsobí na obdarovaného toto připravené překvapení. Dlouze a mazlivě na něm spočinul očima, odnesl si jej do své „jeskyňky“, do rána nemohl spát, co chvíli vstal z lože a posvítil si naň baterkou. Ještě v noci vyňal z rámu diplom, kterým ho jedna obec jmenovala svým čestným členem, obraz do něho zasadil a zavěsil si jej doprostřed čelné stěny. Rána nemohl dočkati. Připravil si zlatou medaili, čestný dar z nějaké výstavy – a překvapeným autorům chtěl jí mocí mermo věnovat s rozehvělou omluvou, že nic cennějšího právě doma nemá. Krásný, zlatý člověk!

Nevymizí už nikdy z paměti tvář objevující tolíkerá dávná tajemství dějů a lidí. Ať zpívá Otava svou táhlou melodii do jeho oken dlouho do noci rozsvícených, za nimiž pod hvězdnou oblohu ho vábí všechny jeho neznámé mrtvé. Jedeš-li kolem této vsi, nezapomeň se nikdy zadívat na přešťovické návrší - a vzpomeneš jedněch omrzlých rukou, které zde pracně a soustředěně shromažďovaly tolíkeré poklady, z nichž jednou vyroste dílo, nad nímž zatajíš dech.

Z Čejetic se zatím přestěhoval do Písku, kde ze svého bytečku se dívá na hradní nádvoří a promýšlí dál život pradávných obyvatel jižní končiny země. Léta promodelovala tuto tvář ještě výrazněji, ale její základní rysy jsou již ustáleny jako poznání a dílo, nepodléhající rychle proměnám času.

Spával jsem u něho při svých píseckých návštěvách... Pak už ho navštívila ta nejtajemnější femina – Smrt – a odvedla ho do světa, kde jsou už všechny záhady rozluštěny...

U SUDOMĚŘE

*Válečných vozů zastavení
přísné z očí vod tady zří –
a ostří pluhu o kámen když křísne,
zrak náhle zajiskří.*

*Sudlice dešťů do hrud prudce bjí,
v pavézách dubů klid.*

*Kopyta koňská, drtící čis šíji,
pod hrází slyším hřmít.*

*V rákosí pleny dálce nastražené
mha prostře jako kdys.
Do těžkých mračen tvář hněvu se klene,
pod čelem tvrdý rys.*

*Žalm křivdy stoupá z hloubky zaorané
a prosba živých z metajících žit.
Sen v hladu chudých až od mlatu vstane,
bude bít a bude mstít.*

Poutníče, který v předjarním čase zavítáš do této krajiny, ztaj dech a naslouchej! Naslouchej pozorně!

Nejsi v krajině ledajaké – nebude se vmlouvati do přízně tvého zraku slíčností svého odění. I tvář její je přísná, nehybná, vzpomínající. Ani pláč čejčín nad ostřicemi mokrých luk a těžkými vlnami brázd – ani pípání rackovo nad šedivým zrcadlem hladin nejsou jejími jedinými hlasy v tom stálém soustředivém tichu.

Ten nejpravdivější, který tě tu mocně ovane, dere se z hlubin a přesvědčivě hovoří teprve k duchu.

Tady u Sudoměře se zaposlouchej, ať uslyšíš, čím hřmí vlna obzoru za hradbou staletých dubů a co říká ono náhlé výmluvné ztišení.

Je to hlas ničím nepřehlušitelný (...)

Ediční poznámka

Ladislav Stehlík vstoupil do české literatury na počátku třicátých let minulého století jako básník. Jeho záměr napsat větší prózu o krajině domova dozrál v tragické a bezútěšné době po mnichovském diktátu. Předznamenáním byla účast na rozměrné publikaci České kraje, vydané Karlem Boreckým v roce 1940, kde o místě svého srdce psala řada oslovených autorů. Vystoupil tehdy rovněž v rozhlasové anketě nazvané Čím je mi můj kraj.

Od té doby Stehlíkovy prázdninové pobyty na rodném Blatensku, toulky s přáteli, hlavně s malíři Aloisem Moravcem, Bohumilem Ullrychem, Josefem Hodkem, Viktorem Vorlíčkem, Karlem Štěchem i pevně organizované cesty s vědcem Dr. Antonínem Křížkem postupně přerůstaly v systematické poznávání celých jižních Čech, doprovázené studiem vlastivědy, kulturních tradic i sledováním proměn kraje. V jeho knihovně narůstaly řady svazků s dějinami měst a vůbec lidských sídel, přibývala literatura historická, filozofická, přírodovědná (hlavně květena), literárněvědná i uměnovědná, kterou pro něj schraňovali knihkupci i antikváři. Vršila se korespondence, v níž si ověřoval přečtené a sdělované údaje. Jak mu jen škola dovolovala – působil totiž až do své šedesátky jako učitel – vydával se na svá putování. Chodil pěšky, od vesnice k vesnici, po památných místech i obcemi, v nichž zdánlivě nebylo nic významného. Pěšiny a cesty jej vedly lukami, poli, kolem rybníků, přes hory a lesy. Při pěších poutích do něj vstupovala krajina všemi smysly. Až hodně k stáru, kdy zmizely meze i pěšiny a na silnicích narůstal počet

aut, jej také vozili jeho přátelé, příznivci i žáci.

Výsledkem těchto snah se stala Země zamyšlená. Poprvé vyšla v sešitech v Knihovně Svobodných novin v roce 1947 a současně ji vydalo nakladatelství Fr. Borový v jednom svazku s ilustracemi Aloise Moravce. Měla velký čtenářský ohlas. Také v anketě Svobodných novin se ocitla na předních místech. Literární kritika ji označovala za básnického či lyrického průvodce. Průvodcům a cestopisným reportážím se vymykala především subjektivním uchopením tématu a básnickým jazykem.

Ohlas podnítl Ladislava Stehlíka k dalšímu pokračování. Po deseti letech vyšla Země zamyšlená ve dvou svazcích jako druhé přepracované vydání. Autor jednotlivé kapitoly přeskupil, rozdělil a přidal kapitoly nové. Jen Kostely, již vysazené, musely být na zásah tehdejšího tiskového dohledu vyřazeny. Zmizela též kapitola, která dala celé knize jméno.

Jestliže se v prvním vydání Země zamyšlené básník Ladislav Stehlík představil ve svých téměř čtyřiceti letech také jako prozaik, ve druhém, rozšířeném vydání z roku 1957 (stejně tak ve vydání z roku 1959) se uplatnil i jako ilustrátor. Na popud jeho přítele Josefe Lady byly vybrány kresby ze skicářů, část pro potřeby knihy dokresloval. Nakladatelství totiž požadovalo perokresby, tedy techniku, které běžně nepoužíval. Kreslil sice už od studentských let, ale až do té doby své kresby nezveřejňoval. Považoval je za zálibu, za soukromou záležitost, posléze za nedoceníitelného pomocníka při své tvorbě literární – kresbou si zaznamenával vše, co jej ze jeho putování zaujalo. Kreslení jej vedlo k soustředěnému pozorování, k syntetizující zkratce, tříbilo jeho barevné citění a posilovalo jeho vizuální

pamět. Pozornější čtenář může také zaznamenat, že malířské vidění a optická pamět zpětně ozvláštnily i jeho slovesný projev.

Další proměnou – poslední za autorova života – prošla Země zamyšlená v letech 1966 - 1970. Čtvrté vydání prvních dvou dílů vyšlo v roce 1966, o čtyři roky později na ně navázal ve stejné úpravě třetí díl – Šumava. Text původních svazků byl opět rozšířen, nově byla zpracována oblast Šumavy a Chodska, kresby z nové bohaté žně pro toto vydání vybíral vynikající knižní grafik Oldřich Hlavsa. Soustředil se na kresby tužkou, hodně volné, spíše skicy a doplnil je kresbami detailů. V reprodukci byly všechny zmenšené.

Ačkoliv stále narůstal nový materiál a množily se skicáky, k dalším úpravám Země zamyšlené už nedošlo. Nakladatelství mělo knihu připravenou k tisku takovou technikou, která při reedici neumožňovala žádné zásahy. Proto rovněž Ladislav Stehlík považoval tuto verzi za definitivní. Za jeho života vyšla ještě dvakrát: páté vydání v letech 1974 - 1975 (dnes je těžko pochopitelné, že jednotlivé díly vycházely postupně kvůli omezeným přídělům papíru) a šesté, se změněnými obálkami v roce 1986.

Sedmé vydání cyklu Země zamyšlené - poprvé v elektronické podobě – přichází na knižní trh s dosud nepublikovanými autorovými kresbami.

Blanka Stehlíková

Seznam kreseb

Kapitola Pastvy

- Hrádek u Bělčic, 1967

Kapitola Rybníky

- Podskalský rybník, 1976

Kapitola Lesy

- Velký rybník s Kněžskou horou, b. d.

Kapitola Březnice

- Březnice, 1978
- Březnice – Lokšany, 1972

Kapitola Hlasy domova

- Bělčice, 1978
- Bělčice, b. d.
- Blatná od rybníka Kanečku, 1968
- Zámecké saně z Blatné, 1969
- „Paštická smrt“, 1968
- Čertův kámen u Blatné, 1975

Kapitola Vzpomínka malířská

- Velký vrch u Blatné, 1968

Kapitola Rošice

– Rošice, 1968

Kapitola Pout' vzpomínková

– Tažice, zámecká zahrada, 1966

– Žichovice, 1966

Kapitola Nalžovské Hory

– Břežany, 1967

Kapitola Sláva Sušice

– Strašín, v pozadí Sedlo, b. d.

Kapitola Velhartice

– Velhartice, 1974

Kapitola Klatovy

– Klatovy, 1974

– Boží muka u Rozpáralky, 1964

Kapitola Došumavského Podlesí

– Doubravice, 1965

Kapitola Vlachovo Březí

– Jiřetice u Volyně, 1977

Kapitola Krajina Jana z Husince

– Husinec, b. d.

– Prachatice, 1972

Kapitola Prácheň

– Rábí, 1967

– Prácheň, 1974

Kapitola Strakonice

– Strakonice, 1969

– Strakonice, vstup do kláštera, 1972

Kapitola Tvář

– Řepické rybníky, b. d.

Kapitola Sudoměř

– U Sudoměře, Žižkův pomník, b. d.

EX LIBRIS

Ladislav Stehlík

O AUTOROVI

Ladislav Stehlík (26. 6. 1908 – 11. 9. 1987) se narodil v obci Bělčice na Příbramsku. V Příbrami také vystudoval učitelský ústav a jako učitel pak působil ve vesnicích v okolí svého rodiště, později na Klatovsku. Pedagogické profesi zůstal věrný až do poloviny 60. let (to už ovšem učil na středních školách na pražském Smíchově), později se stal spisovatelem tzv. na volné noze.

V celém svém díle, které se dělí na tvorbu slovesnou a výtvarnou, se Stehlík věnoval především vyjádření obdivu vůči krásám české krajiny, zejména pak půvabům jižních Čech. Vydal celou řadu básnických sbírek; jmenujme alespoň soubor Madoně (1943), ve kterém jsou obsaženy básně věnované slavným jihočeským madonám (mj. také Madoně krumlovské a zlatokorunské).

Stěžejním dílem Ladislava Stehlíka je trilogie s názvem Země zamyšlená (jednotlivé části poprvé vyšly v letech 1947, 1957 a 1970). Jedná se o putování jihočeskou krajinou, o dílo vytvořené formou lyrizované prózy, knihu obdařenou velkou zasvěceností a myšlenkovou hloubkou. Stehlík v díle zahrnul místní pověsti, historická fakta, ale také marginálie; zaznamenal osudy místních lidí či zastavení významných návštěvníků – malířů, sochařů, spisovatelů, herců, hudebních skladatelů a dalších. To vše doplnil mistrným popisem přírody. Knihu pak vybavil vlastními ilustracemi.

Obsah

ZEMĚ ZAMYŠLENÁ.....	2
PASTVY.....	5
RYBNÍKY.....	12
LESY.....	23
BŘEZNICE.....	33
HLASY DOMOVA.....	42
VZPOMÍNKA MALÍŘSKÁ.....	117
ROŠICE.....	126
POUŤ VZPOMÍNAVÁ.....	138
NALŽOVSKÉ HORY.....	160
SLÁVA SUŠICE.....	177
VELHARTICE.....	200
KLATOVY.....	221
DO ŠUMAVSKÉHO PODLESÍ.....	290
VLACHOVO BŘEZÍ.....	320
KRAJINA JANA Z HUSINCE.....	331
PRÁCHEŇ.....	343
STRAKONICE.....	364
TVÁŘ.....	401
U SUDOMĚŘE.....	407
Ediční poznámka.....	414
Seznam kreseb.....	417
O AUTOROVI.....	421
Již vyšlo:.....	423
UKÁZKA Z E-KNIHY:.....	428
Nabídka e-knih z nakladatelství DriftBooks.....	432

Již vyšlo:

Jaroslav Pulkrábek

Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete

Ilustrace: Marie Petrmanová

Pověsti a báje z našeho okolí, které píše Jaroslav Pulkrábek, vycházejí dlouhodobě v sobotní příloze Prachatického Deníku. Padesát tajuplných, dobrodružných, ale i humorných příběhů, spolu s nádhernými ilustracemi Marie Petrmanové, nyní najdete v e-knize Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete. Výběr převyprávěných pověstí a autorských příběhů ze Šumavy autenticky zobrazující prostředí, život i mentalitu lidí v časech jenž smetlo nemilosrdné koště dějin.

ISBN 978-80-87741-00-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-87741-01-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-87741-02-3 (Formát MobiPocket)

www.driftbooks.eu

TAKÉ JAKO TIŠTĚNÁ KNIHA

Jaroslav Pulkrábek Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete

* * *

Tištěná verze e-knihy Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete Jaroslava Pulkrábka – obohacená o několik ilustrací Marie Petrmanové a o čtyři pověsti – vyšla na jaře roku 2014 v českobudějovickém nakladatelství Kopp.

Přečtěte si, co o knize píše volarský spisovatel Roman Kozák:

* * *

Šumavu lze poznávat s batohem na zádech anebo s Pulkrábkem ve čtečce. Prostor mezi Klostermannem a Stifterem zaplňuje Jaroslav Pulkrábek z hornovltavické fary po dvou elektronických prvním tištěným souborem šumavských příběhů, pověstí a vyprávění...

(...) Tenhle klasik Pulkrábkovic vedle toho hledá, sbírá i vytváří příběhy, jak se na Šumavě žilo a žije. Občas se v tom, pravda, poznáme a jindy zase dohadujeme, je-li v tom více víry v Pánaboha nebo lesní moudrosti, zkušeností předků či toho, co se po staletí odehrává a semele mezi dnem šumavské slatě a výškou šumavského nebe.

Tenhle současný klasik používá jazyk úsporný jak záseky, jimiž šumavský dřevorubec (a jím dotyčný také byl!) kácí boubínský smrk, jeho vyprávění jsou srozumitelná jako klekání, co se rozléhá ze šindelové zvoničky, přičemž Pulkrábkovy příběhy klapou po cestě mezi starou Šumavou a dneškem úplně stejně jako kdysi dřeváky po cestě od horského kostelíka k chalupě v údolí Křemelné, Volyňky či některé z Vltav.

S Jaroslavem Pulkrábkem plyne čas docela jinak; ani ospale ani hekticky, ale zrovna tak akorát, po šumavsku. A stejně tak tenhle vousatý mladík žije i píše. A když je smutný nebo našťvaný, zajde do cukrárny pod zámek a poručí si velký zmrzlinový pohár. Ano, není třeba dělat velké věci; stačí dělat ty malé, zato s velkou láskou.

S doporučením Roman Kozák

* * *

KNIHU VYDALO:
Nakladatelství KOPP
Šumavská 3, České Budějovice
ISBN 978-80-7232-465-1

www.kopp.cz

Jaroslav Pulkrábek

Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete 2

Ilustrace: Marie Petrmanová

Pověsti a báje z našeho okolí, které píše Jaroslav Pulkrábek, vycházejí dlouhodobě v sobotní příloze Prachatického Deníku. Padesát tajuplných, dobrodružných, ale i humorných příběhů, spolu s nádhernými ilustracemi Marie Petrmanové, nyní najdete v e-knize Šumavské povídání aneb Co v kronikách nenajdete. Výběr převyprávěných pověstí a autorských příběhů ze Šumavy autenticky zobrazující prostředí, život i mentalitu lidí v časech jenž smetlo nemilosrdné koště dějin.

ISBN 978-80-87741-00-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-87741-01-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-87741-02-3 (Formát MobiPocket)

www.driftbooks.eu

Roman Kozák

**Příběhy schované v žule
aneb
Vyprávění o volarských božích mukách**

Stačilo pár desetiletí, a byla zapomenuta jména venkovských usedlostí, lesních křižovatek i celých měst. Pro lidi, kteří přišli do opuštěných šumavských vsí, jako by historie tohoto koutu světa nikdy neexistovala. Báli se jí jako přízraku, který není radno křísit k životu. Neuměli si přečíst švabachem psanou kroniku nalezenou na půdě, neznali jména světců, kteří chránili jejich domy...

Kniha vychází opět po osmnácti letech s upraveným a aktualizovaným textem.

ISBN 978-80-87741-03-0 (Formát PDF)

ISBN 978-80-87741-04-7 (Formát ePub)

ISBN 978-80-87741-05-4 (Formát MobiPocket)

www.driftbooks.eu

UKÁZKA Z E-KNIHY:

Šumavská přicházení – Roman Kozák

Zpola zlověstný a zpola divukrásný kraj pohraničního pralesního hvozdu, jo, to je Gabreta. Lidé sem pronikají jen ztuha, přicházejí a odcházejí ve vlnách jako sněhová mračna. Co se jich tu již vystřídalo – a zůstane málokterý.

Začali to hledači zlata, pak se tudy probíjeli lovci, soumarské obchodní karavany, žoldněři, lidé na útěku – a stejně to vždycky byli divousové se sekerami...

Ti, co se tu usadili, vedli pytlácké války, mrzli ve sněhových spoustách, umírali v děsu z démonů; v močálech leží vybělené kosti těch, kdo nedošli s nůšemi skla či pašovaného zboží...

České rodiny, co sem přišly po osmnáctém roce, prchaly už na podzim 1938 po Mnichovu posledním vlakem před Hitlerovým řevem. Šestačtyřicátý rok nabídl týž obraz, jen v obráceném gardu: gabretští Němci byli transportováni do odsunu.

A tak pořád dokola: dej zlato, jídlo, dceru, civilní šaty - anebo život!!!

Narodila jsem se a vyrostla ve Vídni, vzpomíná paní Františka u rozklíženého piána. Jeden den jsem se stala plnoletou – konečně mi bylo jedenadvacet! – jenže hned nazítří přišel do Vídně Hitler a od té doby to nestojí za nic!

Vyrůstala jsem mezi vídeňskými Čechy, měla jsem školy, chodila do knihoven a cukráren, do divadel a do Sokola, jezdila k příbuzným na Sázavu a na výlety do Alp, jenže – ještě jsem se vdala, ale můj muž musel hned narukovat, a přestože byl coby tlumočnick u štábu, do půl roka se stal nezvěstným někde u Štálingradu.

Byla bída, všeho málo, na přiděl – a já si mohla vybrat: buď požádat o vdovský přídavek k jídlu, ale to by prohlásili manžela za mrtvého a přestali by po něm pátrat. Anebo trvat na tom, aby pátrání po něm pokračovalo, jenže to jsem zase neměla nárok na nic; jen na hlad.

Ke konci války jsme byli co chvíli v protiletectkém krytu dole ve sklepech. Můj pejsek se mi jednou vytrhl a utekl někudy ven. Já se pustila za ním – a když jsem se vrátila k našemu domu, byli tam všichni v krytu mrtví; udusili se plynem, který do sklepa unikal z poškozeného potrubí. Od té doby mám nějakýho psa u sebe pořád. Při posledním náletu na Südbahnhof padla bomba i na náš dům. Přežili jsme, ale neměli kam jít.

Vídeň osvobodili Rusové, vládl chaos, a do toho pořád přicházely výzvy z Čech: vlast volá! Pojd'te pomoci budovat vlast!

Tak jsme poslechli - a šli. Bylo nás několik desítek a ve zvláštním nákladním vlaku jsme jeli celé tři dny. Dojeli jsme do Mimoně. Bylo to na Sv. Václava, to nezapomenu. Protože při vjezdu do stanice ten náš náborář a průvodce vyskočil z vlaku, naskočil na protijedoucí vlak – a zmizel. Nás nechal napospas. Čechy jsme nezajímali, všichni slavili posvícení, a nás – jelikož jsme přijeli z Vídně - měli za Němce.

Tři dny jsme přežívali na nádraží a nenašli sebemenší zastání ani u úřadů ani u lidí. Nakonec jsme skončili v podnájmu u místních Němců, kteří už měli sbaleno a chystali se do odsunu. Ti se s námi dělili o postele i o jídlo...

Během pár let jsem vystřídala několik měst; putovala jsem po příbuzných. Při tom jsem se potkala s jedním z těch, kdo s námi tehdy přijeli v tom nákladním vlaku. Jmenoval se Josef, nu, a my se vzali.

Můj bratr, který se před válkou vystěhoval do Ameriky, mi od počátku posílal dolary, abych mohla přijet za ním. Jenže napřed jsem nebyla plnoletá, pak byla válka, potom jsme šli do Čech, a když jsem si konečně šla peníze vyzvednout, zjistila jsem, že komunisti mi účet zabavili a vykradli. Jo, přečkal Hitlera, ale nepřečkal komunisty.

Manžel jezdil po stavbách všude možně – a pak dostal nabídku na místo s bytem. Prý: Pojd'te budovat pohraničí! Nechali jsme se nalákat ještě jednou – a ocitli se tady, v Gabretě. Čekaly nás Planary, sudetské maloměsto, pod ním Vltava.

„Už tu na vás čekáme,“ vítal nás předseda národního výboru. „Lidí je tu třeba! Jenom nevím, jak dlouho tu vydržíte. Váš

slíbený dům ještě není opraven a přichystán...“

Nu, co. Místo v Planarech jsme dostali tuhle chalupu po Němcích tady v Honetšláku.

Můj muž mi říkal, že když sem jel vůbec poprvé, zažil tady nádherný západ slunce: celé nebe zružovělo a přes karmínovou přešlo do zlatova; nikdy předtím prý takovou nádheru neviděl.

Ani v Alpách? ptala jsem se – a on mě ujistil, že žádný z alpských západů slunce se nevyrovnal tomu gabretskému. Já cestou do Planar ve vlaku usnula, byla jsem už těhotná, a vzbudili mě až na konečné...

Vychází v říjnu 2015 jako e-kniha

***Anotace:** Dozvíte se, jak na Šumavu přicházela (nebo lépe řečeno přijela vlakem) v roce 1918 nová republika jménem Československo. Jak na Šumavu v roce 1925 přišel (nebo lépe řečeno přijel vlakem) Karel Čapek, co tu našel, viděl a prožil. A jak na Šumavu v průběhu doby přicházeli (či přijížděli vlakem, na žebříňáku, nebo auty) lidé, jak tu žili, umírali, ale také jak odcházeli, ať už dobrovolně, nebo byli vyhnáni násilím...*

Jedná se o soubor tří textů Romana Kozáka:

- Neznámá válka pod Boubínem
- Šumavou Karla Čapka
- Krajina posetá nádobím (Sudetský valčík)

Nabídka e-knih z nakladatelství DriftBooks

edice Šumava – Litera

- Pohádky ze šumavských lokálek – Roman Kozák
- Další pohádky ze šumavských lokálek – Roman Kozák
- Příběhy schované v žule – Roman Kozák
- Šumavské pověsti lidu Českého – V. V. Tomek
- Šumavská přicházení – Roman Kozák
- Šumavské povídání 1-3 – Jaroslav Pulkrábek

edice Resuscitace

- Mé ztracené město – Pavel Brycz
- Jsem město – Pavel Brycz
- Sloni mlčí – Pavel Brycz
- Rafinerie – Jan Cempírek
- Tanec posledního dne – Jan Cempírek

Nakladatelství Petr Čmerda - DriftBooks

Tolarova 355, Volary

IČ: 637 61 386

e-mail: driftujeme@gmail.com

jako e-BOOK No. 13

(pouze elektronické vydání)

Vše o nás na

DRIFTBOOKS.EU

Sledujte nás na sociálních sítích:

Facebook, Twiter, Google+, Yahoo, Pinteres

*

naše knihy koupíte na

Databook.cz; Palmknihy.cz; Kosmas.cz; Wooky.cz

*

ukázky z našich knih najdete na

<http://issuu.com/driftbooks>

NAKLADATELSTVÍ PETR ČMERDA – DRIFTBOOKS

- * E-KNIHY
- * AUDIOKNIHY
- * SELF-PUBLISHING
- * E-PREZENTACE

WWW.DRIFTBOOKS.EU